

Отже, забезпечення сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності на глобальному рівні неможливе без активізації інноваційно-інвестиційної діяльності та реалізації ряду системних реформ, спрямованих на створення сприятливого середовища для бізнесу та інвестицій, полегшення доступу до новітніх технологій, наближення законодавства та адміністративних процедур до стандартів та норм ЄС. При цьому лібералізація доступу іноземних інвесторів до національного ринкового середовища повинна супроводжуватись заходами інвестиційного протекціонізму стосовно стратегічно важливих галузей, що забезпечують економічну безпеку держави. Розбудова інноваційно-інвестиційної моделі економіки на ринкових засадах є об'єктивною необхідністю, альтернативою якій є занепад національної економіки.

Список використаних джерел

1. Артемьев И.Е. Рынки технологий в мировом хозяйстве: монография / И.Е. Артемьев. – М.: Наука, 2017. – 218 с.
2. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www/ukrctat.gov.ua](http://www.ukrctat.gov.ua)

Бульбенюк С. С.

к. політ. н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ТРУДНОЩІ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Ключові слова: національна безпека, управлінська культура, модернізація.

Keywords: national security, management culture, modernization.

Безпековий напрям наукових досліджень різноманітного спрямування – філософського, політологічного, соціологічного, юридичного, психологічного – нині є одним з найбільш затребуваних за умов безпрецедентного зростання загроз екзистенційного характеру у світовому вимірі. «Безпека є головною умовою суспільного життя та першою функцією державності», – стверджує вітчизняний фахівець у царині національної безпеки О. Власюк [1, с. 15].

Дослідницький дискурс у сфері розгляду питань забезпечення національної безпеки стає міждисциплінарним та набуває ознак транспарентності й публічності. Це пов'язано, передусім, з масштабністю викликів безпекового спрямування, які постали в останні десятиліття

перед більшістю країн. Тому необхідність узгодження ключових інтересів різних держав, вимоги знаходження балансу між національними інтересами та потребами у зміцненні міжнародної безпекової системи стають сьогодні провідними питаннями цивілізаційного розвитку у глобалізованому світі, а також базовим критерієм визначення рівнів спроможності й ефективності кожної окремої держави.

Означені вимоги формують нагальну потребу у творенні якісно іншої управлінської культури провідних політичних і соціальних акторів, адже, як зауважують вітчизняні вчені, «...міжнародна узгодженість має якомога найточніше відображати інтереси кожної окремої нації в загальноцивілізаційному розвитку [...] і водночас своєрідність і унікальність кожної окремої нації має бути конструктивним аргументом у міжнародному поділі праці» [2, с. 22]. Для України сьогодні, напередодні президентських і парламентських виборів 2019 р., дискусія про важливість формування управлінської культури сучасного типу є не тільки актуальним предметом міждисциплінарних досліджень, але й, на переконання автора, питанням здатності Української держави посісти гідне місце у світі безперервних змін, розгортання глобальних загроз та ризиків.

Сучасний стан готовності України та представників вітчизняного істеблішменту адекватно реагувати на безпекові виклики системного характеру, на жаль, залишається недостатнім. Так, серед чинників, які роблять нашу державу та систему національної безпеки вразливими, варто виокремити такі: а) «втому від модернізаційних перегонів» – реформи і перетворення не завжди дають очікувані результати та в очікувані терміни; б) «кризу пристосування до модернізації» – характеризується розчаруванням, зростанням апатії навіть серед колишніх рушіїв процесів модернізації; в) неготовність більшості громадян до високої соціальної ціни суспільних перетворень [3, с. 105].

Відтак, на безпекову царину України як країни перехідного типу суттєвим чином впливає морально-психологічний, символічний виклик модернізації – необхідність подолання модернізаційно-цивілізаційної прірви, яка утворилася впродовж століть, з мінімальними соціальними й гуманітарними витратами. Адже, з одного боку, на рівні масової суспільної свідомості спостерігається втома від реформ (та/або імітації реформ), які не мають результатом покращення економічного, соціального і психологічного клімату в країні. З іншого боку, представники політичного класу постали перед дилемою: або проводити непопулярні й надзвичайно болісні перетворення системного характеру з дуже віддаленими позитивними наслідками, або реалізовувати певні імітаційні заходи та приймати відверто популістські рішення заради збереження status quo. На це накладаються воєнні дії в окремих районах Донецької і Луганської областей, які тривають вже п'ять років і є найбільшою гуманітарною проблемою не лише України, але й Європи загалом. Таким

чином, внутрішній вимір системи національної безпеки, що має потужний психологічний складник та може бути описаний термінами «апатія», «розчарування», «втома», «фрустрація», «депривація», накладається на зовнішні виклики безпекового характеру за умов неготовності й часто небажання представників вітчизняного політичного класу змінюватися самим та змінювати політичну систему.

Перелік потенційних загроз є надто довгим. Найбільш вагомими, на наш погляд, з них: 1) порушення керованості на рівні держави в цілому або окремих її регіонів; 2) завдання шкоди авторитету держави, у тому числі на міжнародній арені; 3) порушення боєготовності й боєздатності Збройних Сил України; 4) потенційна загроза зростання збоїв у функціонуванні національної фінансової і банківської систем; 5) масові порушення правопорядку; 6) зниження ефективності запобігання терористичним актам; 7) масштабне знищення національних ресурсів (природних, аграрних, виробничих, інформаційних тощо); 8) порушення систем забезпечення життєдіяльності міст і населених пунктів [2, с. 112].

За цих умов питання про формування управлінської культури якісно іншого типу перетворюється на своєрідний іспит для Української держави щодо її спроможності стати по-справжньому європейською й сучасною в цивілізаційному вимірі.

Одним з необхідних компонентів управлінської культури якісно іншого типу може стати модель управління змінами. Дж. Хіатт у 1998 р. сформулював модель управління змінами, назвавши її ADKAR. Названа модель є універсальною: вона може застосовуватися і на рівні діяльності певної організації, і на рівні функціонування державного механізму в цілому. Елементами моделі ADKAR, визначеної автором послідовності яких обов'язково потрібно дотримуватись, є:

- 1) обізнаність (Awareness) – створення розуміння необхідності змін;
- 2) бажання (Desire) – створення в оточення бажання підтримувати та брати участь у змінах;
- 3) знання (Knowledge) – забезпечення навчання, знань, формування вмінь для детального розуміння нових завдань, процесів та систем, розуміння нових дій та обов'язків;
- 4) спроможність (Ability) – розвиток навичок для реалізації змін на щоденній основі, зокрема щодо забезпечення моніторингу результатів;
- 5) зміцнення (Reinforcement) – створення здатності та сприятливого середовища для підтримки змін через заохочення та визнання тощо [4].

Як слушно зауважує І. Семенець-Орлова: «Сучасна система соціального управління проявляє невисоку інституційну адаптивність у відповідь на ускладнення об'єкта управління, тому характеризується наявністю певних проблем щодо управління все більш багатоструктурованими суспільними процесами» [5, с. 255]. Царина національної безпеки не є винятком. Отже, система національної безпеки у світовому масштабі та в суто специфічних українських реаліях потребує

комплексної модернізації. Одним з напрямків таких перетворень, на думку автора, має стати формування управлінської культури нової якості, максимально адаптивної до потенційних змін і викликів сучасності. Для вітчизняної системи національної безпеки надзвичайно важливим уявляється також завдання збалансування її внутрішнього і зовнішнього вимірів, адже без створення сприятливого психологічного клімату в суспільстві неможливі успішні перетворення політичного, економічного, соціокультурного та безпекового характеру. Однією з провідних цілей модернізації системи національної безпеки має стати, на наше переконання, створення умов для формування екзистенційно комфортної (а значить і безпечної!) атмосфери в українському суспільстві.

Список використаних джерел

1. Власюк О. С. Національна безпека України : еволюція проблеми внутрішньої політики : Вибрані наукові праці / О. С. Власюк. – К. : НІСД, 2016. – 528 с.
2. Особливості інформаційного забезпечення національного консенсусу в сучасній Україні : монографія / [В. Попик (кер. проекту), О. Онищенко, В. Горовий та ін.] ; НАН України, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2016. – 220 с.
3. Особливості суспільно-політичної модернізації країн пострадянського простору : Монографія / За ред. А. Г. Бульвінського, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017. – 288 с.
4. Hiatt, J. (2006). ADKAR : a model for change in Business, Government, and our community, Prosci, 146 pgs.
5. Семенець-Орлова І. Державне управління освітніми змінами в Україні : теоретичні засади : монографія / І. А. Семенець-Орлова. – К. : ЮСТОН, 2018. – 420 с.

Васильківська І. П.

к.ю.н., доцент

ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Ключові слова: гібридні загрози, кримінальне право, злочини проти основ національної безпеки України, пропаганда, кібернетичні атаки.